ANULU VI. No. 46. 15 DECEMBRE 1865.

NATURA

JURNAL DE SCIINȚE.

ESE DE PATRU ORÏ PE LUNĂ

Prețul abonamentuluĭ:

Bucurescĭ. . . . 64 leĭ pe an
Districte . . . . 69 — —

REDACTORĬ:

D-r C. ESSARCU și Lt. D. ANANESCU.

ABONAMENTELE

se fac la Redacțiă, Strada Seraphim, ce 'ĭ dice s'a Pensionatuluĭ No. 10, în dosul Coltzi, și la DD. Librarĭ.

INSTRUCȚIA ȘI EDUCAȚIA.

»Ne se poco io vi dia, da imputar sono,
Chè quanto io posso dar, tuto vi dono.
Ariosto.

Dacă pucin vĕ daŭ, nu sunt de imputat
Căcĭ cât pot da, tot vĕ daŭ.

«Popolul care are celle maĭ bune scholĭ este cel d'ânteiŭ dintre populi; daca nu este astădi va fi mâine.

(«Iules Simon» l'Ecole).

ATHENEUL ROMÂN. — SELF-GOVERNMENT.

Aceia carĭ aŭ asistat la lectura D-luĭ A. Lahovary aŭ putut să se convingĕ că: libera expresiune a cugetăriĭ este un fact ce se practică pe un picior întins în sînul Atheneuluĭ.

Principul *self-government* (guvernarea fie-căruia prin sine însușĭ), iată, daca nu ne înșelăm, ceea ce caracterisă juna instituțiune numită Atheneul român. Nicĭ o doctrină, nicĭ un system, nicĭ o idee exclusivă în sînul seŭ ci din contra *spontaneitatea* individuală în tótă întinderea eĭ, libertatea cea maĭ complectă neînfluențată și *nereglementată* de nimenĭ.

Principul *self-government*, ce se practică în sînul Atheneuluĭ, este pentru toțĭ cugetători serioșĭ, idealul către care trebuie să aspire tóte societățile și tóte statele ce voiesc a trăi de o viață demnă și virilă.

Pentru noĭ cuvêntul *self-government* conține duoĕ ideĭ fundamentale ce le putem resuma în duoĕ cuvinte: *Libertate, responsabilitate.*

Nimic nu formézá maĭ bine un om saŭ un popol de cât *libertatea* de a pune în joc, de a exercita și a desvolta tóte forțele ființeĭ salle. Libertate dar întrégă și complectă pentru individ și pentru popul!

Dar și *responsabilitate.* Fie-care fiind responsabil de actele salle, avênd consciința intimă a acesteĭ responsabilitățĭ, pune în joc, maĭ nainte da 'șĭ exercita libertatea, facultățile intelligențiĭ salle, judițiul, sagacitatea, rationarea etc., și, exercitându'șĭ libertatea în aceste condițiĭ e în *adevĕr* liber; și, întellegênd că libertatea sa se opresce acolo unde începe libertatea vecinuluĭ seŭ, respectă acéstă libertate și 'șĭ pune singur limite libertățiĭ salle.

Dar să nu ne ocupăm aci de un subiect ce va fi pe larg desvoltat de onorabilul nostru colleg D. Gr. Lahovary într'una din conferințele publice alle Atheneuluĭ. Nu ne îndoim ca D. Lahovary va tracta cu superioritate acest subiect și va expune întelleptele doctrine ce conține cuvêntul *self-government* înaintea unuĭ public numeros, care va fi obli-

gat a constata ca dupŏ cathedra Atheneuluĭ se proclamă marĭ şi înţellepte adevurĭ.

Exprimând părerea nóstră de reŭ că cadrul jurnaluluĭ nu ne permite a da o analysă despre însemnata lectură a D-luĭ A. Lahovary, constatăm cu bucuriă bunul symptom ce ni'l dă *Sentinella* începênd în colónele salle a se ocupa de unele din ideile emise în sînul Atheneuluĭ şi a le discuta, criticându-le cu bună cuviinţă şi urbanitate. Însciinţăm numaĭ pe autorul[1]) criticeĭ D. Hăjdeŭ că guvernul Atheneuluĭ este guvernul numit *self-government*. Fiă-care membru e *liber* şi *responsabil*, şi credem că aceia care vor bine-voi a lăuda saŭ a critica vre-un membru al Atheneuluĭ, să nu confunde acest membru cu Atheneul întreg.

E.

PĂRINŢIĬ ŞI GUVERNUL.

D. A. Puiu, institutorul classei IV primară din Rômnicul-Sărat, ne trimite un frumos articol intitulat: *Părinţi* şi *Guvernul.* Ne pare reu că cadrul jurnalului nostru nu ne permite a'l reproduce în întregimea lui, ne impune însă necesitatea de a'l resuma fórte pe scurt.

D. Puiu crede împreună cu noi că Religia este o mare putere morală a căria importanţă în Educaţie nu póte fi contestată de nici o persónă bine cugetătóre. Ideea religiósă ar trebui dar să ia un loc mai important în Instrucţie de cât locul ce 'l ocupă în momentul de façă.

D. Puiu insistă apoi asupra marei missiunĭ impusă de D-ḑeu *mumelor* de famillie. Nu trebuie, ḑice D. Puiu, să aşteptăm vîrsta de 7 sau 8 ani pentru a începe instrucţia şi educaţia copiilor; să ne gîndim din contră a le forma inima şi sufletul ăncŏ din acel timp când impresiunele celle relle n'au affectat facultăţile lor.

„Mame bine-cuvîntate de D-ḑeu, ḑice cu o încredinţare plină de blîndeţe şi de dulcétă D. Puiu, puneţi-vĕ lîngă légănul copiilor vostri încă de la 6 luni alle etăţii lor şi prin *armoniós*ele vóstre vocĭ, prin amabilele vóstre maniere, prin puterea ce v'a dat'o D-ḑeu imprimaţi în fragedele şi sincerile lor suflete, sacrele salle adeveruri. Incepeţi Educaţiunea lor prin aceste phrase: un singur D-ḑeu care ţine totul în deplină armonie... Toţi ómeni sunt fii ai acestui D-ḑeu şi fraţi între ei! Amor către D-ḑeu şi fii sei."

Dar vine un timp când părinţi îşi trimet copii lor în schólele Statului. Atunci începe acţia Guvernului, acţia cellor „în drept şi în datorie cellor „prudenţi şi putinţi de a continua opera sacră" începută de numirele affectuase. D-ḑeu, ḑice D. Puiu, impune Guvernelor acéstă obligaţiune şi reclamă a nu se întuneca adevĕrul; legile lor însă, ca să ajungă la scopul dorit, trebuie să fie confecţionate conform spiritului de adever, de just, de frumos, cu un cuvînt spiritului D-ḑeirei. D. Puiu întrebându-se daca aceste legi trebuiesc culese din legile Romanilor, Grecilor, Francesilor etc., respunde:

„Elle trebuiesc culese din *codicele just* al *Dumnedeirei*, care este deschis pentru toţi: *Natura*, „sau din resumatul acestia care este: Evangeliul „lui Christ! Ori-ce sorginte afară d'acestea conduce „la rătăcire, la intunerec, la impilarea generaţiilor „viitóre şi în fine la călcarea legilor lui D ḑeu!"

Cititori Naturei se vor asoţia, nu ne indoim, ca şi noi, cu ideile exprimate de D. Puiu, cu o convincţiune atât de profundă, cu o convicţiune ce plecă din fundul unei inimi plină de o nobilă simplitate şi dominată atât de mult de adevĕratele idei ce trebuie să domine Instrucţia şi Educaţia junimei.

Stima şi consideraţia concetăţenilor sei, precum şi stima şi consideraţia corpului profesoral întreg din tóte gradele învăţămêntului, iată nobila recompensă ce aştéptă pe aceia care, ca D. Puiu 'şi consacră

1) D. P. Bucseu.

activitatea, intelligența, vegherile pentru a urmări marele scop: Instrucția și Educația națiunei.

Aceia care ne au făcut onórea de a citi cu óre-care atenție „Natura," au intrevěḑut ideea ce se desfășură din tóte celle scrise de noi: crearea în societatea nóstră de forța collectivă. Și făr' îndoială nu póte fi forța collectivă mai puternică de cât aceia ce o va presinta corpul profesoral din tótă România unit prin idei comune, prin sentimente comune, prin aspirațiunĭ comune; corpul profes. ce începe cu învěțătorul comunal și se termină cu rectorul universității și membri consiliului general și ai consiliului permanent.

Prima și indispensabila condiție a realisării acesteĭ idei, este cum am mai ḑis'o și cum o relatăm:

1° Implinirea cu scrupulositate a datoriilor.

2° Definderea cu energie și pe calea legală a drepturilor.

In urmărirea acestei idei, vom fi ajutați, nu ne înduoim, de toți membri corpului învěțățor bine cugetători!

E.

Priimim dela D. N. Serbescu articolul următor, asupra ghieței, pe care 'l publicăm în jurnalul nostru puçin maĭ prescurtat:

EFFECTELE GHIEȚEI.

Pentru ce pămêntul, care inghiață iarna crapă, când scim că tóte corpurile 'șĭ strâng (îșĭ condenséză) moleculele lor prin acțiunea frigului, precum acelea ale unuĭ corp óre-care, se dilată prin acțiunea căldureĭ?

Pentru ce crapă cercurile de lemn de la donițele în care apa ce conține a înghețat?

Respundem: causa acestuĭ fenomen natural este, că apa face escepțiune de la regula d'a se contracta prin acțiunea frigului; căcĭ ea în loc d'așĭ micșora numaĭ volumul séŭ, precum fac în general metalele și mineralele, ea din contra se dilată și âncŏ 'șĭ ia o acțiune expansivă, care esercită o tracțiune asupra dógelor (pereților) doniței, și acestea o transmit asupra cercurilor, cari, neputênd suporta acéstă tracțiune, plesnesc (crapă) în maĭ multe bucățĭ. Tot acésta este și causa de crapă oule înghiețate în lunele frigurόse ale erneĭ.

Asemenea și despicările (tăeturile) ce le observăm iarna la arborĭ, vin tot din acéstă causă, fiind că sucurile aflate în nenuměratele celule ale țesěturilor lemnóse, prin înghiețare se dilată producênd acea forță espansivă asupra fibrelor lemnuluĭ; acestea fiind prea tarĭ (în momentul solidificăriĭ) și întinse peste měsură din causa dilatațiuni zemurilor ce conțin celulele menționate, tot d'o dată neputênd resista asupra tracțiuneĭ produsă de acea accelerată dilatațiune, crapă însfârșit, și âncŏ în direcția fibrelor sale, adicŏ tot-d'auna longitudinal. —

A doua întrebare va fi:

Pămêntul se póte și el numěra între corpurile escepționalĭ în privința contracțiuneĭ prin acțiunea friguluĭ?

Respundem: că nu, căcĭ dacă vedem că el crapă, acésta se întâmplă din scusă că este prea apos, și pe când moleculele apeĭ se dilată, el, fiind că nu se póte dilata, spre a obține acea tracțiune ce acțiunea expansivă a apeĭ esercită asupra moleculelor pămêntuluĭ, el dar crapă din lipsa de dilatațiune, necesară spre a resista acelei forțe de tracțiune produse de moleculele apóse; așa dar pămêntul conservă legea de a crăpa numaĭ vara prin dilatațiunea sa, pe când iarna crapă numaĭ prin violența ce iĭ impune moleculele apóse.

Frumósele cristale arborescente produse iarna pe ferestre séŭ în alte locurĭ, unde apa se depune, póte să fiă tot din dilatațiunea apeĭ, însă când ea era deja depusă pe ferestre, adicŏ când se prefăcea din vaporĭ în apă (fiind că aerul atmosferic conține aburĭ de apă); în stratele ce învăluiea geamurile, unele din picăturĭ în momentul liquefacțiuneĭ se prăvăleaŭ, pe când altele se produceaŭ și în acel timp le întîmpină o acțiune acceleratrice a friguluĭ și le solidifică, dilatându-le în direcțiunele ce le aŭ aflat în cursulŭ pasagiuluĭ lor.

Theoria însă d'a se lipi picăturile unele de altele în momentul solidificațiuneĭ lor, precum ḑic autoriĭ ceĭ maĭ erudițĭ întru acésta, adăogênd-o la observațiunele ce le am descris maĭ sus, ne va da o destulă dovadă, cel pucin în acea ce privește asupra rěspunsuluĭ pe care 'l am demonstrat.

Despre aceste lipiturĭ de picăturĭ apóse, ne dă o desăvîrșită lămurire stalactitele formate de picăturele apeĭ ce le vedem iarna formându-se naturalmente subt acoperișurile caselor, și iată cum se operez elle: picătura care cade dupŏ casă se agitéză de un corp filiform, precum un paiŭ, un fulgŭ etc. ce întâlnește din întêmplare, și îndată ce ajunge asupra luĭ, moleculele acesteĭ picăturĭ fiind la o temperatură scăḑută, însoțită și de agitațiunea corpuluĭ strâns, înghiață numaĭ de cât într'un timp accelerat; picătura a doua urmând pe aceașĭ cale, întîmpină douĕ condițiunĭ de solidificare,

adicŏ şi corpul agitant *şi obstacolul ce ìĭ pune* picătura îngheţată; tot aşa şi a treïa, şi a patra, pînŏ când se forméză acel stalactit, în formă de con a căruĭ basa e lipită de acoperămîntul caselor şi vîrtul în jos; vêntul înlesnesce mult construcţiunea şĭ grăbesce formarea lor.

De vom lua un stalactit de acestea, şi îl vom observa cu attenţiune, el ne va presenta nisce scărĭ desemnate circular pe periferiă în tótă lungimea conuluĭ, şi în ântru luĭ straturĭ concentrice (unele în altele).

În fine, ne putem întreba: care e causa de crapă ghiaţa în blocĭ (bucăţĭ orĭ sloĭ) marĭ, când dă asupra *eĭ căldura primăvereĭ?*

Rĕspundem: că ghiaţa are o formaţiune cubică, d'aceea aceĭ cubĭ prin acţiunea căldureĭ solare, desfăcânduse uniĭ de alţiĭ, sunt împinşĭ de valurile aceluĭ rîu, care ìĭ pornesc în emigraţiunĭ de primăvară; adicŏ aicĭ este o deslipire produsă prin liquefacţiunea eĭ, iară nu *o* acţiune a putereĭ expansive, produsă prin tracţiunea moleculară, cum se întâmplă la plesnirea gheţiĭ de gerŭ, orĭ de solidificaţiunea apeĭ prin acţiunea friguluĭ; cu alte cuvinte, apa se dilată prin frig, ca şi prin căldură.

Diferinţa însă în aceste douĕ dilataţiunĭ este, că prin căldură moleculele apeĭ se prăvălesc numaĭ unele asupra altora, dar n'aŭ şi acea forçiă expansivă care o întâlnim în moleculèle gheţeĭ (care se înţellege aŭ o agregaţiune). Aşa dar ghiaţa are o dilataţiune, prin urmare ea face în adevĕr escepţiune de la regulă că nu se dilată numaĭ prin acţiunea căldureĭ, ci şi prin acţiunea friguluĭ; însă acéstă dilataţiune nu este depărtarea moleculelor unele de altele, precum se observă la acelea prin acţiunea căldureĭ, ci ea (ghiaţa) constituă numaĭ o forçiă expansivă, care constată cu mare acurateţă: ruptura cercurilor doniţeĭ, şi crăparea ouelor îngheţate şi a arborilor iarna.

N. I. SERBESCU.

ELEPHANTUL.

Ne propunem, într'o serie de articole, a desvolta cu óre care amănunturĭ principalele ideĭ şi facte ce am emis, celle maĭ multe în trécŭt şi subt o formă populară şi uşóră în conferinţa publică ce am avut onóre a face în salonul Atheneuluĭ român.

Elephantul este un animal fórte însemnat prin mărimea extraordinară a corpuluĭ, prin forţa sa prodigiósă, prin caracterul seu blând, precum şi prin proporţiĭ grosolane unite cu o mare fineţă în instincte.

Dupŏ cum se vede în gravura nóstră *trompa* elephantuluĭ dă acestuĭ animal o physionomiă cu totul particuulară. Trompa este o prelungire a nasuluĭ. Este destul de lungă ca să ajungă pînŏ la pămênt fără ca animalul să se aplece şi e înzestrată de o mare mobilitate, póte în alte cuvinte executa mişcările celle maĭ variate. In interiorul trompeĭ sunt duoĕ canale corespunḑênd cu celle duoĕ nărĭ alle animaluluĭ şi avînd la partea lor superióră un fel de valvulă sau clapcă ce elephantul póte închide şi deschide dupŏ plac.

Extremitatea inferióră a trompeĭ este cum o arată figura, în formă circulară şi presintă înainte o mică prelungire ca un feĭ de deget ceea ce a făcut pe uni naturaliştĭ a compara trompa cu o mână. „Mâna, ḑice Buffon, este principalul organ „al agerimeĭ şi dibăcieĭ Maimuţelor. Elephantul prin „trompa sa, care ìĭ servă în acellaşĭ timp ca braţ „şi ca mână şi prin care el póte apuca celle maĭ „micĭ lucrurĭ póte să le ducă pînŏ la gură, să le „pună pe spate, să le arunce în depărtare, are prin „urmare aceléşĭ miḑlóce de agerime şi dibăciă“

Să adăogim că trompa are o forţă prodigiósă şi într-'însa residă în adevĕr puterea elephantuluĭ, animalul se servă de dînsa ca să desrădăcineze arborĭ întregĭ, să ridice greutăţĭ pe care nu om ar putea abia să le misce, sau să trîntéscă pe inimicul seu pe care îl va strivi in urmă prin masa corpuluĭ seu.

Am dorĭ a vedé corpul inemicilor... seu amicilor pucin zeloşi ai Instructieĭ şi Educaţieĭ, sguduit din când în când de trompa vre-unuĭ elephant.

Ceĭ duoĭ Dinţĭ marĭ aĭ elephantuluĭ, (les défenses) ce se vĕd fórte bine în gravura nóstră ìĭ sînt asemenea fórte folositorĭ. El se serva cu dinţĭ ca să scótă din pămênt rădăcinele de care se hrănesce; şi când trompa ìĭ este amenințată, el *o* ascunde între dinţĭ pe care ìĭ presintă adversaruluĭ ca duoe arme teribile. Aceştĭ dinţĭ sînt adesea fórte lungĭ şi pot ajunge pînŏ a avea o lungime de treĭ metre séu un stînjin şi jumătate!

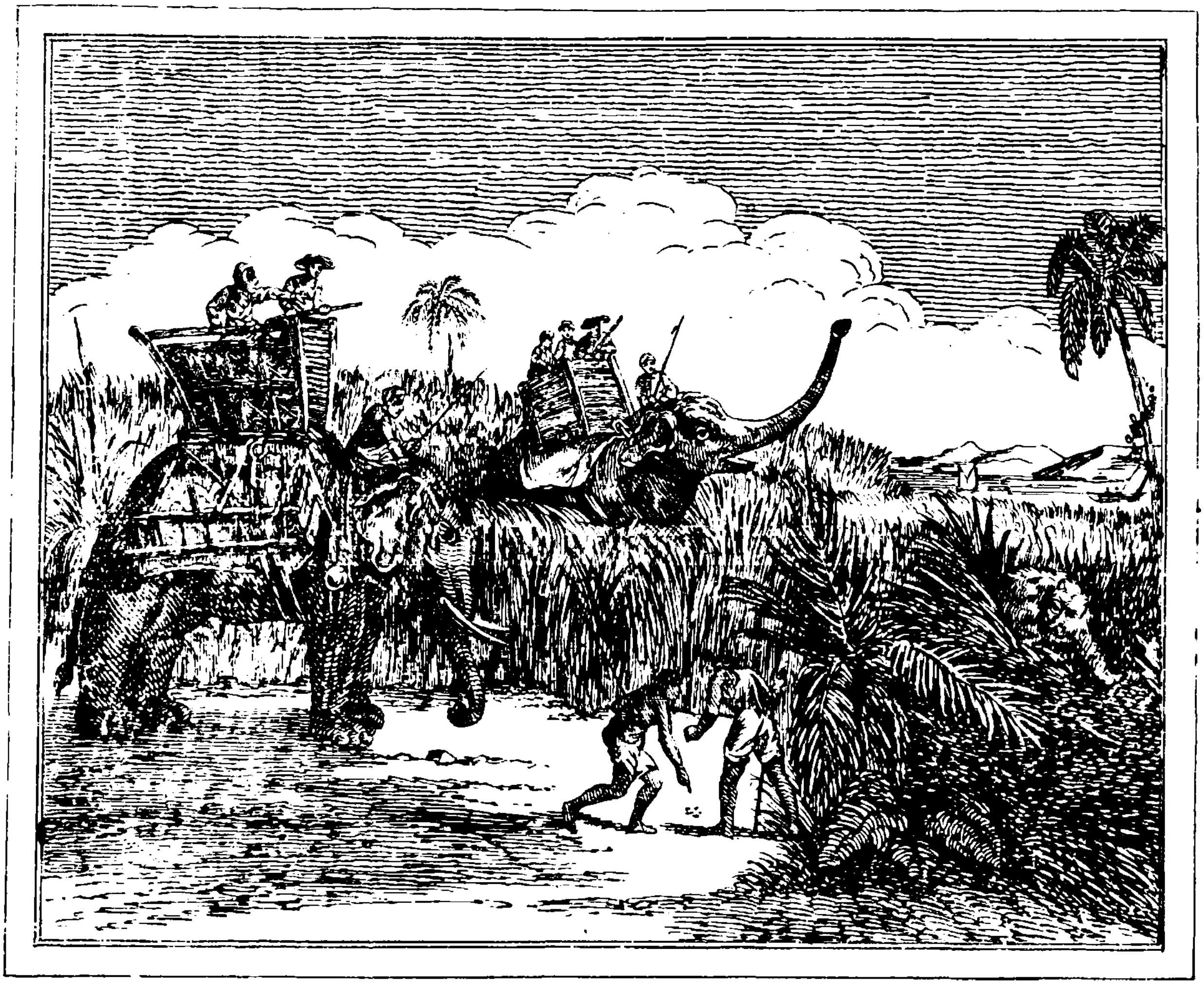
Elephantul nu trăiesce de cât de plante, de arburĭ de fructe de rădăcinĭ. Temperamentul seu este phlegmatic: de aceia mersul seu este în general greu, mişcările salle se fac încet afară de mişcările trompeĭ. Afară de acest admirabil instrument elephantul ar fi un animal fórte pucin intelligint. Tótă intelliginţa sa pare a fi pusă în trompa precum tótă intelligenţa unor individe pare a consista în mişcările fără consciuţă alle limbeĭ şi declamaţiile şi calomniile ce resultă din aceste mişcărĭ automatice.

Creeri elephantuluĭ (creeri acestor individe nu merită a atrage atenţia nóstră) nu sînt aşa de marĭ pe cât s'ar putea crede când are cine-va în vedere mărimea capuluĭ, în partea de sus a cra-

niuluĭ există lacune sau găurĭ fórte marĭ care nu sînt umplute de substanţă cerebrale (creeri). Şi s'a putut observa din maĭ multe experienţe că volumul creerilor este de noă orĭ maĭ mic de cât volumul capuluĭ. Cap mare dar gol!...

Buffon a observat fórte bine ca simţul adoratuluĭ (mirosirea) şi simţul, tactuluĭ (pipăirea) residă la elephant amêndoe în trompă. Acestă trompă este fórte sensibilă: nervĭ numeroşĭ există în interiorul seu, extrema sa flexibilitate ĭĭ permite chiar în mersul lor strivesc şi restórnă colibele locuitorilor. Nu fac însă reu omuluĭ afară numaĭ când acesta ĭĭ atacă. În acest cas eĭ îşĭ arată forţa maltratând fórte cu trompa lor pe aceia care 'ĭ au superat.

Elephanţi sunt animalĭ ce se pot cu înlesnire domesticĭ (instruĭ şi educa). Iată cum ĭĭ prinde locuitorĭ din Bengal şi ĭĭ demesticesce: Se înconjură cu îngrădirĭ forte solide un loc óre-care în care se pune şi se îngrijesc elephanţĭ *femele* domesti-

Vinătórea Tigrilor cu Elephanţĭ.

de a se aplica exact tutulor obiectelor şi a le pipăĭ într'un mod minunat.

Elephanţi se află nu numaĭ în Asia meridională precum în Bengal, Malabar, Tonquin, Siam, Ceylan Java, insulele Philiphine etc. dar încă în Africa meridională, în Nigriţia, Abyssinia, Capul Buneĭ-Speranţe. În unele localităţĭ sint fórte numeroşĭ, şi se află în bande întregĭ care mergênd împreună prin pădurĭ îşĭ fac drum resturnînd arburĭ ce întilnesc în calea lor (Delegorgue). Câte o dată cite. Acestea merg în pădurĭ să caute pe elephanţĭ, liberĭ (goondahs) şi 'ĭ atrag în locul îngrădit. Acolo ei sunt închişĭ, şi ţinuţĭ maĭ mult timp fără demincare pînă când devine blânḑi şi supuşi. Amorul pentru femelele private servă mult pentru a domesticĭ pe elephanţĭ liberĭ. Daca aceştia scapă şi se întorc în pădurĭ cad din nou în cursă, graţie intervenţiĭ cochete a femelelor private. Adesea chiar se ḑice că e destul ca conductorul lor, care se numesce *cornak*, să mérgă a 'ĭ găsĭ în pădurĭ

şi să le vorbiască cu a voce imperiósă şi ameninţătóre ca elephanţî scăpaţî să vie a se pune sub jugul omuluĭ.

Altă dată maĭ mulţĭ vĕnătorĭ înconjor o parte a vre uneĭ pădurĭ în care se află elephanţi, iĭ sperià prin ţipete, prin sgomote violente, prin flăcărĭ etc. se apropiă din ce în ce şi silesc pe elephanţî a intra într'o îngrădire făcută maĭ nainte unde iĭ pot închide, domoli, supune şi domestici.

Prinţi Indienĭ îşĭ arată maĭ cu sèmă luxul prin numerul elephanţilor ce aŭ în serviciul lor.

Era un timp când în singurul regat al Siamuluĭ se aflaŭ maĭ mult de duoĕ-ḑeci de miĭ elephanţĭ în stare domestică. Din timpurile celle maĭ depărtate Indieni au domesticit acest animal şi s'au servit de dînsul în resbelele lor. Capiĭ nu mergéu la bătălie de cât pe aceştĭ animalĭ care, năvălind cu forţă în rangurile inamice, respîndéu mórtea şi pradenia. Ceĭ vechĭ asemenea se servéu de dînşi în resbelele lor, dar renunţară âncŏ de timpuriu de a se servi de eĭ din causa friceĭ ce au de sgomot şi foc.

Astăḑĭ stăpiniĭ lor nu 'ĭ maĭ întrebuinţez de cât în serviciurile domestice sau ca să şi arate luxul şi bogăţia; iĭ acoperă cu stofe bogate, iĭ zugrăvesce, înconjóră cu inele de aur, ceĭ duoĭ dinţĭ despre care am vorbit, le atârnă diamanţĭ de urechĭ, le dă să mănânce în vase de aur şi de argint etc.

Se serv câte o dată de elephanţĭ vinători pentru a vîna tigri. Gravura nóstră arată o vinătóre de tigru. Se vede în acéstă gravură vînători stând în nisce felurĭ de turnurĭ ce sînt aşeḑate pe spatele elephanţilor. De acolo eĭ pot în siguranţă da asupra tigruluĭ şi pot a se apăra cu înlesnire în contra atacurilor acestuĭ teribil carnasier. Tigrul se vede în depărtare ascuns în tufiş şi ridicându-'şĭ capul rînjind într'un mod îngrositor.

Elephantul cere a fi tractat cu blîndeţă, chiar cu óre-care politeţă. El nu se lasă a fi condus de cât de carnakul care iĭ dă hrana, băutura şi tóte îngrijirile.

Trebuie ca acest cornak să fiă blând, tot-d'auna drept şi nicĭ o dată aspru fŏră cuvênt, căcĭ în casul contrariu el concipe mâniĭ pe care cu anevoiă le póte cineva linişti.

Iată un exemplu pe care îl împrumut uneĭ descrieri făcute de o mărturie oculară şi care prin urmare e demn dn tótă încrederea!

Un căpitan francas ce se afla la Calcuta, fu invitat de un major engles ce locuia acest oraş de a merge cu dînsul să asiste la o vînătóre de tigru. Când fu să plece majorul ḑise căpitanului frances arătându'ĭ un elephant ce se învêrtea şi se agita suflând într'un chip nerăbdător:

Nu e mulţumit de îngrijitorul luĭ, sunt reŭ împreună. Am însciinţat pre acest îngrijitor să fie blând cu elephanţi, el e din contră brutal şi 'i tractéză reŭ. Daca nu se va îndrepta, sunt îngrijat pentru dînsul, o să sfîrşéscă reu."

Abia plecară şi elephantul în questiune se opri şi scóse un ţipăt: cornakul îl îmboldise cu cruḑime şi în impatienţa sa de a'l face să mórgă, îl imboldea neîncetat. Atuncĭ elephantul scóse un gemăt formidabil, se sculă pe picerele din dărăt, 1) înaintă către cornak, împletici trompa sa împrejurul corpului lui, îl ridică în aer cu rapiditatea fulgerului, îl trînti de pămênt şi'l sdrobi în bucăţi.

Fiul nenorocitului cornac, copil de vre-o ḑece ani, se aruncă către corpul tatălui sĕu; elephantul ridică atunci asupră'ĭ masa gigantului saŭ picior: un ţipăt de înfiorare scóseră toţi asistenţi creḑênd că bietul copil va fi strivit ca şi tatăl.

Elephantul însă apropie cu încetul trompa sa de corpul copilului, o împleti cu precauţine împrejurul lui, îl ridică cu blândeţe ca să'l aşaḑe incetişor pe ghîtu'ĭ şi plecă, în urmă în capul expediţieĭ liniştîndu-se complect.

De atucĭ elephantul nu maĭ voi să aibă alt cornak de cât pe copil căruia arată tot-d'auna o supunere affectuósă.

Facte de asemenea natură se întîmplă în fie-care ḑi şi ómeni ce locuiesc acelle ţĕrri, nu se miră de loc de dînsele, atribuindu-le noţiunei de justiţie ce elephanţi au intipărită în . . . inimile lor de elephanţi. Ar fi póte de dorit ca ómenii să aibă câte odată inimi dn elephant!

E.

---

1) Unul din amabili noştri auditorĭ, om de societate maĭ mult de cât de sciinţă, ne a făcut imputarea de a emita un fact eronat ḑicênd că elephantul se póte ridica în duoĕ pirióre. Factul cu tóte astea este *positiv*. Daca în voiagele salle în Paris şi în Londra ar fi studiat aceste interesante animale în menageriile lor, sau daca ar fi asistat la vre una din representaţiĭ de elephanţĭ ce se dau des maĭ cu sémr in Englitera ar fi putut constata şi vedea factul prin sine însuşĭ. Noĭ, care avem mare afecţie pentru animale şi care cătăm tóte ocasiunile pentru a le studia, am avut îndoitul avantagiu ce amabilul nestru auditor nu a putut avea.

PESCUIREA RACILOR ÎN ANTILE.

Una din pincipalele petreceri a creolilor ș'a europenilor, care vin să locuiască aste insule fericite, maĭ cu sémă Martinica, este pescuirea racilor, acești racĭ care aicĭ iaŭ propoțiunĭ prea marĭ.

Nu vom vorbi despre bogata vegetație din Martinica și despre fructele cu gust ce se fac acolo. Asta ne ar depărta prea mult de subiectul nostru, dar vom însemna că aicĭ ca pretutindinĭ în Natură, lângŏ bine se află și rĕŭ, lângŏ plăcere și pericolu. Martinica este plină de reptiliĭ p'între care trebue să însemnăm șérpele negru care ajunge câte odata la o lungime de duoĭ metri, și șérpele galben maĭ pucin lung, dar mult maĭ primejdios.

Cu tóte acestea adăogim că șerpi trăiesc într'acéstă insulă, fiind folositorĭ, căcĭ prăpădesc șióreci d'acolo. Daca reptiliile n'ar prăpădi pe fie care an o mare parte din aceste teribile roḑătóre, plantațiunile de trestie ar fi róse maĭ nainte de recoltă. Se privesce ca o exepție curiósă că la Guadelupa, la câte-va leghe de Martinica nu se află reptilĭ. Faptul acesta este explicat de naturalistĭ în chipul următor: se atribue acésta presenței sufrierilor, adic' a munților din care extrage sulfu (puciósa) dupŏ cum arată chiar numele lor.

Dar spre a nu trage în maĭ multe amenunte pe lectórele nóstre, vom trece repede preste câte-va caractere. Racul este un crustaceu decapod, din familia macrurilor sau cu códa lungă și din secția stacojilor. Raci se deosibesc lesne de ceĭ-l'alț crustaceĭ prin degetele lor celle gróse și prin forma picióreler terminate prin cleste. Dar să ajungem la subiectul nostru și să ascultăm p' un martor ocular dela acéstă pescuire.

Un negru cu talia mare, Nelson, cunoscut de creolĭ, om de inimă și cu intelligență, considerat de negri ca avênd o putere supranaturală, pentru că scia să vindece tóte plagele. chiar acelea provenind din mușcătura șerpilor celor maĭ periculoșĭ ne conducea.

Către duoă ore dup' amiaḑiu plecarăm încărcațĭ d'o mare provisie de manioc [1]) tăiat mărunt. Coborirăm un mic rîu ce curge din munțĭ, a căruĭ apă limpede și lină când e timp frumos, se transformă într'o oră, în torrente furióse, îndată ce vine o plóie furtunósă și mătură tot ce se află în calea sa.

Ḑiua pescuiri nóstre era lină, Nelson (așa se numea negrul conductor). mĭ arăta cum trebue să leg bucățile de manioc cu nisce micĭ fire ce se afundă în mare quantitate în întrul cursuluĭ apeĭ și la care lega fragmente de lemn sau de plută. Racul sau locuitorul (asta e numele ce se dă crustaceuluĭ acestuia în colonĭ) este prea lacom de manioc; se precipită pe bucata ce ḑieresce, o apucă cu degetele sale în formă de cleşte ș'o mănâncă cu aviditate.

Maniocul (care în stare crudă este o otravă pentru om) amorțește îndată pe rac; toțĭ acea câțĭ au înghițit o bucată dinioméla fatală remân pe loc.

„Către opt ore séra, continue naratorul ne întórserăm către locul unde am aruncat plasele, dupŏ ce neam provisionat de torțe, de combustibil și o ploscă saŭ tiugă cu licor ce dă putere, căcĭ lucrarea póte deveni lungă și ostenitóre.

În ḑiua aceea s'a făcut una din celle maĭ miraculóse pescuirĭ; maĭ mulțĭ ómeni luminéză calea nóstră pri apă și pe jos suindu-ne în susul rîuluĭ Este un spectacol într'adevăr feeric a vede o mulțime de ómenĭ desculțĭ, cu torțele în mâĭnĭ um blând nóptea prin miḑlocul rîurilor. Pretutindinĭ unde plutesce un lemn ne arăta presența unuĭ fir. Racul este maĭ nemișcat și pare c'asteptă ca să venim săl ridicăm —

Conductorul Nelson mĕ făcu să țiu plasa cu amênduóă mâĭnile, când ceĭ ce lumina cu torțele aplicate au cunoscut locul unde a fost aruncat bucata de manioc; atuncĭ impingênd plasa înainte și răḑênd fundul c'o mișcare repede adună raci care sunt amorțițĭ. Pe urmă Nelson armat c'o mânică culege toți raci și'ĭ așéză în magazie.

Pescari nu sunt tot-d'a-una așa favorițĭ. Se întimplă câte-o dată că 'ĭ surprinde o plóie deluviană; atuncĭ nuorĭ de musculițe le acopere obrazu și 'ĭ orbesc, fericițĭ ăncŏ dacă luminatori apropiind torțele de suprafața apeĭ ca să cunósnă locul unde s'aŭ pus momelile, nu le lasă se se stingă. Atunci vesela recreație a pescuiri se transformă într'o întreprindere periculósă.

Întunecimea acestor gârle umbrite de arborĭ secularĭ, a căror frunḑă permite abia raḑelor sóreluĭ a da o lumină slabă, devine opacă în timpul nopțeĭ și pescari trebue să se întórcă ținêndu-se tot-d'a-una în miḑlocul curenților. Daca se întâmplă vr'o nenorocire societățiĭ pescarilor, fie care din eĭ ia un numer, și din minut în minut repetă acest numĕr pe rând, spre a se asigura că niminĭ nu lipsesce la apel. Trebue se bage bine de sémă căcĭ se întâmplă, dacă un pescar nu sondéza bine terrâmul înainte d'a pune piciorul póte să caḑă într'o gaură adâncă, saŭ să se lovéscă de rocele enorme de care este semănat curentul. Adăogim cu tóte acestea că asemenea accidente sunt fórte rarĭ, dacă stă cine-va în curentul apelor, iar dacă ese afarŏ

---

1) Maniocul este o plantă din familia Euphorbiacelor ce cresce în Antille. Astă plantă este un arbust cu florĭ roșióre și cu fructe în formă de capsule. Când este verde planta acésta conține în abundență un suc lăptos și veninos, dar ale căruĭ proprietățĭ vătĕmătóre dispar prin ferbere sau prin exposiție la aer. Rădăcina eĭ rassă și uscată dă un fel de materie nutritóre care e mult întrebuințată la Antile.

Aceea ce se numesce *tapiska* sau *sagu* nu e alt ceva decât manioc uscat și redus în grăunțe mici. Prin fermentație se face din manioc și bĕuturĭ.

un alt pericol se presintă: adicĕ se póte întêmpla să dea peste óre care reptilii a căror muşcătură este mortală, dacă nu se iaŭ îngrijirĭ la timp.

Iată cum în acelle locurĭ, ca în tótă Natura în general folósele sunt însoţite de pericole, lângĕ maladiile şi remediul.

ANIVERSAREA SCHÓLEI DE MEDICINĂ.

Devisa jurnaluluĭ nostru:

«Popolul care are celle maĭ bune scholĭ este cel «d'ântêiŭ dintre popolĭ, daca nu este astădĭ va fi «mâine» ne impune obligaţia de a vorbi din când în când de şchóla de medicină din Bucureşcĭ. Importanţa uneĭ facultăţĭ de medicină, atât în punctul de vedere al necesităţilor medicale interióre alle ţerriĭ nóstre, cât şi în punctul de vedere al uneĭ juste şi legitime influenţe în Orient1), trebuie să atragă asupra acestuĭ subiect atenţia tutulor persónelor competente.

Duminica trecută se celebra al un-spre-decelea an al funderii schólei de medicina într'un banchet la Asilul Elena, la care luaŭ parte toţĭ profesori şi toţĭ elevi şchóleĭ. Maĭ multe toasturĭ fură ridicate. Numele Directoruluĭ şchóleĭ D. Davila resună de maĭ multe orĭ în sala banchetuluĭ şi se aduse omaje numeróse acelluia ce a lucrat atât de mult pentru fundarea şchóleĭ de medicină din Bucurescĭ. D. Dr. Davila aduse aminte asistenţilor că cu numele Domnieĭ-salle trebuia unit şi numele D-luĭ Dr. N. Creţulescu care fu cel d'ântâiŭ care adună împrejurul seŭ scholarĭ şi ţinu un curs de anatomie în Bucureşcĭ aruncând ast-fel primele fundamente alle uneĭ şcholi. În urma lungeĭ şi variateĭ salle carierĭ politice, a dis D. Davila, D. Dr. Creţulescu, se va uĭta fŏră îndoială cu bucurie, la o doctă facultate de medicină la alle căria inceputuri a luat şi D-sa parte.

Se ridică pe urmă toasturi în prosperitatea şchólei, în progresele ce a făcut şi în celle ce 'ĭ maĭ rămâne a face. Un frumos discurs fu apoĭ pronunţat de un elev al şcóleĭ D. Serbescu care fu aplaudat cu entusiasm. Devisa discursuluĭ era: Sciinţa este un frumos fruct, ce nu cresce decât pe arborele labóreĭ."

„Sciinţele dice D. Serbescu, formed pe ómenĭ şi „acestia, societatea. Elle formédă juneţea, servesc „în vîrsta cóptă şi înveselesc în bătrîneţe; elle u„şurédă pe om în nenorocirĭ, îl consolă în multe „lipse; ne amusă în oraş, ne ocupă la ţerră şi ne „desfătédă în călĕtoriĭ. Elle sunt remediul cel maĭ „eficace în contra urituluĭ, acel reŭ teribil şi fărĕ „sfirşit care sfîşie pe mulţĭ ómenĭ chiar în midlo„cul abundenţelor şi mărimilor lor."

D. Serbescu descriind phasele prin care a trecut şchóla de medecină dise: „Acéstă şchólă n'a fost aşa „precum o vedèm acum ci a trecut prin tóte pha„sele elementare, adicĕ: *a început prin a fi mică* »*spre a deveni în adevĕr mare*."

Ne place a constata, înpreună cu D. Serbescu, că şchóla de medicină împlinesce principala condiţie a tutulor lucrurilor destinate a deveni în adevĕr marĭ: ea a început prin a fi mică şi a stat mult timp subt titlu modest de şchóla secundară.

Fŏr' îndoiélă differinţa între ceea ce era şchóla acum câţĭ-va anĭ şi ceea ce este astădĭ e mare: îmbunatăţirile introduse sunt însemnate, progresele săvêrşite asemenea. Nu va să dică însă că nu maĭ este nimic de făcut, şchóla cere nuoe îmbunătăţirĭ, nuoe progrese, maĭ cu sémă că nu e departe timpul când se va transforma în facultate. Concursul tutulor membrilor seĭ, tutulor profesorilor este necesariŭ pentru a ajunge la acet scop. Pînă acum Directorul şchóleĭ a lucrat singur şi s'a luptat singur în contra difficultăţilor şi în contra obstacalelor. E de datoria profesorilor de a veni acum a'ĭ da cu activitate tot concursul lor şi a-'ĭ uşura o parte din sarcina ce pórtă.

Noua lege a Instrucţieĭ publice crează o admirabilă instituţie: *consiliele* şcholare şi dă acestor consiliĭ drepturĭ în virtutea cărora elle pot lucra mult pentru îmbunătăţirea şi întinderea instrucţieĭ.

Să nu lase D. Director şi Onor. consiliu al şchóleĭ de medicină altera onórea de a lua iniţiativa pentru a propune îmbunătăţirile ce reclamă şchóla.

Daca concursul inteligint al consiliuluĭ şchóleĭ se va adăogi pe lăng' activitatea Directoruluĭ seŭ, daca în lucrările relative şchóleĭ se va lua drept basă libera discuţiune şi libera expresie a cugetăriĭ fie căria, corpul profesoral al şchóleĭ de medicină va forma un corp compact, avênd o consistenţă şi o cohesiune solidă; va constitui o forţă colectivă capabilă de a se guverna prin sine însă 'şi (self-government) şi alle căria lucrărĭ, alle căria hotărîrĭ, alle căria drepturĭ vor fi ascultate şi respectate.

E.

1) Vedĭ Natura N. 38 Questia transformărĭ şcóleĭ de medicină în Facultate.

Bucurescĭ, Typ. St. Rassidescu, Strada Germană, hanul Gherman, Nr. 2.